

УДК 061:002.2|(477—25)"2011"

VII Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок: проблеми і перспективи вітчизняного книговидання

Визначною подією цього року стало проведення з 16 по 18 серпня в центрі ділового та культурного співробітництва "Український дім" VII Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку, організатором якої виступив Державний комітет телебачення і радіомовлення України. Книжкові експозиції 112 вітчизняних та зарубіжних видавництв розмістилися на площі в 1800 квадратних метрів. В урочистій церемонії відкриття виставки взяли участь Прем'єр-міністр України Микола Азаров, народні депутати, представники Адміністрації Президента, видавці, письменники.

На фото: Прем'єр-міністр України М. Азаров та перший заступник голови Держкомтелерадіо України А. Мураховський знайомляться з експонатами виставки

У вітальному слові Прем'єр-міністр України зазначив, що неможливо переоцінити культурно-виховну роль книги в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства, адже кожен розуміє, що книга живе і житиме вічно, як і слово, її не можна замінити нічим. Люди завжди читали і читатимуть, відчуваючи від гортання життєдайних сторінок книги особливу насолоду. Книга залишається незмінним джерелом мудрості, вікном у світ живого слова.

"VII Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок — чудова нагода для зустрічі з Книгою, з людьми, які створюють її. Книжковий форум — це можливість творчого самовираження, обміну досвідом та оригінальними ідеями, удосконалення професійних навичок.

Уряд України обізнаний з проблемами книговидавничої галузі. Я вдячний видавцям і поліграфістам за те, що вони вистояли у період кризи і обіцяю, що ми докладемо всіх зусиль, щоб Україна повернула собі статус книговидавничої і читаючої держави, — сказав Микола Азаров. — У 2012 році уряд двічі збільшить обсяг фінансування на підтримку книговидання.

Ми підтримували і будемо підтримувати українське книговидання. Це наша принципова політика. І справа тут не тільки у дотаціях з державного бюджету, які ми на ці цілі виділяємо, а ми їх з року в рік виділяємо все більше і більше, і, я думаю, у наступному році ми приблизно у два рази збільшимо фінансову підтримку порівняно з цим роком", — наголосив Микола Азаров. При цьому він додав, що в міру того, як розвиватиметься українська економіка, підтримка вітчизняного книговидання збільшуватиметься.

Першого дня виставки відбулася і презентація книги М. Азарова, Ф. Ярошенка, С. Бушуєва "Инновационные механизмы у правления программами развития".

Яскравим, урочистим і водночас дуже святковим стало відкриття та презентація національного стенду Республіки Болгарія, адже цього року вона виступала Почесним гостем Київського міжнародного книжкового форуму. На національному стенді Болгарії, країни, що стала колискою слов'янської писемності, свою книжкову продукцію — а це понад 1000 видань, серед яких історична, художня, релігійна, дитяча, наукова література, а також мистецькі видання — репрезентували 16 видавництв. Експозиція стенду приурочена до 1330-річчя заснування Дунайської Болгарії, тому акцент зроблено на історичній літературі, яка, зокрема, розповідає про історичні зв'язки Болгарії та України.

Презентація розпочалася з болгарського фольклорного ритуалу "Ласкаво просимо, дорогі гості" ("Добре дошли, сьпи гості"), продовжилася промовою відповідального секретаря Всесвітньої асоціації болгар Максима Страхілова та виступом фольклорного ансамблю болгарської пісні і танцю "Лудо младо" й вокальної групи "Здравец".

У відкритті стенду взяли участь представники Посольства Республіки Болгарія в Україні, Всесвітньої асоціації болгар, болгарські фольклорні колективи. У рамках виставки-ярмарку болгарські учасники не лише презентували книги своєї країни, а й показали художні та документальні фільми про історію і сьогодення Болгарії, також провели заходи, метою яких було налагодження зв'язків між українськими та болгарськими видавництвами. "Участь у Київській виставці-ярмарку важлива, передусім, для наших видавців, — зауважив Максим Страхілов. — Це налагодження контактів, можливість у майбутньому видавати українські книги в перекладі болгарською мовою і навпаки".

Болгари провели велику кількість виставкових заходів та презентацій в усі три дні виставки-ярмарку. На їхньому стенді відбувались мультимедійні презентації болгарської культури, історичних і туристичних визначних пам'яток Болгарії, інші культурно-мистецькі та літературні заходи.

За підтримки Всесвітньої асоціації болгар пройшов брифінг за участю представників Державної агенції болгар за кордоном, президента Собору болгар України Ніколи Габора, президента Конгресу болгар України Юрія Граматіка та головного редактора газети "Роден край" Дори Костової про участь болгар у соціально-політичному житті України.

Під час виставки на стенді Республіки Болгарія відбулося й декілька показів фільмів, зокрема документального фільму "Коди Чорноморської Атлантиди" ("Кодовете на Черноморската Атлантида") та фільму "Чудо Рильського монастиря" (про найбільший незалежний чоловічий монастир Болгарської церкви), а також показ художнього фільму "Величність Хана" ("Величието на Хана").

Усі болгарські книги, які були виставлені на національному стенді, залишилися у Києві. В останній день роботи VII Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку вони були передані Національній бібліотеці ім. В. І. Вернадського, Національній парламентській бібліотеці України, а також книгозбірням столичних вищих навчальних закладів.

Оскільки цьогорічна виставка-ярмарок збіглася у часі із відзначенням двадцятої річниці Незалежності України, дуже доречною була презентація тритомного видання в двох книгах "Ave, Ukraina! Декларация про державний суверені-

тет України" (видавництво "Освіта України"), що є колективною працею політиків, письменників та інших безпосередніх учасників доленосних подій в історії новітньої України, від яких нас відділяє два десятиліття.

У першій книзі вміщено стенограму пленарних засідань Верховної Ради України РПР XII скликання з 28 червня по 16 липня 1990 року, проекти Декларації про Державний суверенітет України, фундаментальні статті, аналітичні матеріали народних депутатів Верховної Ради Української РПР, урядовців, політичних діячів. Тут же можна знайти матеріали щодо розстановки політичних сил, спогади та роздуми тих, хто ухвалював Декларацію про Державний суверенітет України.

У другій книзі автори постаралися дати відповідь на запитання, чому українська незалежність відбулася саме таким чином, у чому полягають здобутки і трагічні помилки на шляху до власної держави. Автори проекту надали можливість висловитися представникам різних політичних партій щодо історичних екскурсів, філософських узагальнень, актуальних викликів повсякденності. Вони зафіксували інформацію про погляди та дії людей, які брали на себе відповідальність активно впливати на хід вітчизняної історії і були штурманами нації у бурхливому морі соціальних катаклізмів кінця XX — початку XXI століття. З часом цінність цього видання буде тільки зростати, оскільки зібрати та об'єднати в єдине ціле стільки інформації для осмислення і роздумів поки що не вдавалося нікому, крім видавців "Ave, Ukraina!.."

Майже щогодини біля стендів різних видавництв проходили презентації книг та автограф-сесії письменників. Зокрема видавництво "Ярослав Вал" організувало та провело біля свого стенду автограф-сесію Івана Андруска з книгою "Неможливості мови" та автора збірки поезії "Торнутися небес", відомого поета і письменника, доктора філософії Володимира Шовкошитного, презентацію роману Юрія Щербака "Час смертохристів. Міражі 2077 року", автограф-сесію Михайла Слабошпицького з книгами "Поет із Пекла" та "Українець, який відмовився бути бідним", Світлани Йовенко з книгою "Любов і Смерть".

У рамках виставки-ярмарку також відбулася і презентація книги Катерини Липи "Стрілецький спорт. Від козацьких звичаїв до олімпійських медалей" за участю автора та президента Національної федерації стрільби України Олега Волкова, а також олімпійських чемпіонів Європи та володарів кубка світу зі стрільби. Автограф-сесія автора та спортсменів було організовано ТОВ "Світ Успіху". Зацікавили учасників виставки автограф-сесія та розповідь про книги відомих українських письменників Володимира Шинкарука, Василя Шашука та Михайла Пасічника, місцем проведення якої став стенд "Книги Житомирщини", а організатором — Управління у справах преси та інформації Житомирської облдержадміністрації. Біля стенду журналу "Малятко" пройшли автограф-сесія дитячої письменниці Оксани Кротюк, літературного редактора журналу "Малятко", та нагородження переможців конкурсу цього журналу.

А Видавничий дім "Букрек" порадував своїх шанувальників презентацією 40-томника серії "Українські народні казки" за редакцією упорядника М. Зінчука "Збирати народні казки 86-літній Микола Зінчук почав у зрілому віці, — розповідає директор "Букреку" Дарина Гуз-Максимець. — За 36 років встиг записати понад 7 тисяч казок. Підготовлене Миколою Антоновичем 40-томне видання фахівці називають унікальним явищем не лише в українській, а й світовій фольклористиці, визначним внеском у вітчизняну науку й культуру. Його працею навіть зацікавилася ЮНЕСКО".

Така унікальна робота, на думку відвідувачів виставки та видавців, обов'язково має бути у кожній шкільній бібліотеці, адже саме за допомогою казки дитина отримує перші уроки добра і справедливості. На казках, і особливо народ-

них, виховуються справжні особистості. Видавництво "Букрек" презентувало й першу в Україні регіональну байкарську антологію "Байки Буковинські".

У презент-холі виставки відбулася презентація видань київського видавництва "Грані-Т", які стали переможцями VIII Міжнародного конкурсу країн-учасників СНД "Мистецтво книги" (м. Москва): І. Роздобудько "Пригоди на острові Клаварен", видання твору Миколи Гоголя "Записки сумашедшого" та фотоальбому "Львів Левинського: місто і зодчий". Організаторами цього заходу виступили Державний комітет телебачення і радіомовлення України та видавництво "Грані-Т".

Іншими гостями з-за кордону, окрім болгар, були Росія та Білорусь. Вони теж привезли з собою багато нового і цікавого, приємно здивували та порадували відвідувачів виставки, провівши в її рамках багато заходів, зокрема такі: урочисте відкриття національного стенду Російської Федерації "Книги Росії" у Кобзарській світлиці; зустріч з дитячим письменником, автором та ведучим телевізійних програм "Времечко", "Дежурный по стране" Андрієм Максимовим та з письменником-фантастом Сергієм Лук'яненком; презентація програми "Книга крізь століття" — розповідь про розвиток книжкової справи від манускрипту до електронної книги з демонстрацією "живих зразків", показом способів отримати російську книгу в Україні — поштою, за допомогою сервісу Applestore, ведучим дійства став директор видавництва "Игра слов" Михайло Столяров; презентація "Дитяча книга: читання 2.0" за участі Російської державної дитячої бібліотеки, ведуча заходу — заступник директора РДДБ С. Міцул. Я. Костюк, голова правління Московського клубу любителів мініатюрних книг, член Національної спілки бібліофілів представив експозицію довоєнних, радянських і сучасних російських мініатюрних дитячих книг. Організатором цих заходів стало Федеральне агентство з друку та масових комунікацій РФ, а місцем проведення — стенд "Книги Росії".

У другий день роботи VII Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку відбулася презентація Національної експозиції Республіки Білорусь. Кульмінацією події стала акція з передавання добірки різножанрової літератури білоруських авторів до фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

У своєму зверненні до присутніх заступник директора Національної бібліотеки Білорусі (НББ) Л. Кирюхіна зазначила, що добірка складається зі 135 найкращих літературно-художніх, наукових, науково-популярних видань, енциклопедій, довідників та фотоальбомів, до неї входять видання лауреати національного конкурсу "Мистецтво книги" та інших престижних конкурсів. Комплект подарункової літератури було сформовано Міністерством інформації Республіки Білорусь, всі книги були видані протягом останніх трьох років. Л. Кирюхіна розповіла, що ця акція відбувається в рамках проекту "Білорусь сьогодні", за яким передбачено передавати щорічно, до 2015 року, найбільшим бібліотекам світу близько ста білоруських видань, які найповніше відображають соціально-економічне та політичне життя країни, її багатотисячову історію і культуру.

Україна — третя держава, яка отримала книги в рамках названого проекту. А першою стала Бібліотека Конгресу. 25 червня 2010 року директор НББ Р. Мотульський передав книги голові європейського департаменту Бібліотеки Конгресу Джорджетт Дорн. Окрім сертифікату на 135 книг, Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського було презентовано факсимільне видання білоруської енциклопедії "Радзівілі: альбом портретів XVIII—XIX століть", декілька мультимедійних проектів НББ та бібліотечні вісники.

Генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського О. Онищенко щиро подякував послу Білорусі В. Величку, начальнику управління з книго-

видавничої діяльності Міністерства інформації Республіки Білорусь О. Пафловіч, заступнику директора НББ Л. Кірюхінній, іншим представникам білоруської делегації за те, що вони надали можливість українським читачам знайомитися з кращими видавничими проектами їхньої держави.

З притаманною українцям гостинністю О. Онищенко у відповідь вручив білоруським побратимам сертифікат на отримання понад 100 українських книжок. Делегації також було подаровано унікальне видання Національного атласу України, авторів якого було відзначено Державною премією України.

Біля стенду "Книги Республіки Білорусь" також проводилися презентація науково-популярного історичного дослідження "Розвідка та інші таємні служби Стародавнього Риму і його супротивників", учасниками цього виставкового заходу були директор Республіканського унітарного підприємства "Видавництво "Адукація и вихаванне" М. Супрановіч та автор книги В. Дмитренко, а організаторами — Міністерство інформації Республіки Білорусь, РУП "Видавництво "Адукація и вихаванне"; презентація українсько-білорусько-литовського видавничого проекту, історичного дослідження, присвяченого 600-річчю Грюнвальдської битви "Грюнвальдська битва — битва народів" за участю Надзвичайного і Повноважного посла Литовської Республіки в Україні П. Вайтекунаса, головного редактора видавництва "Балтія Друк" В. Стролі, а також співавтора видання, доктора історичних наук Б. Бечеркаса, організована видавництвом "Балтія Друк".

У рамках роботи VII Київської міжнародної книжкової виставки-ярмарку Державний комітет телебачення і радіомовлення України провів презентацію видань, які вітчизняні видавництва підготували до 20-ї річниці незалежності нашої держави.

"Варто зазначити, що більшість представлених видань випущено на умовах державного замовлення за програмою "Українська книга", — розповів директор департаменту видавничої справи і преси Держкомтелерадіо О. Кононенко. — Це, зокрема, книги "Кобзар" Т. Шевченка, "Руфін і Прісцилла" Лесі Українки, "Козацтво в "післякозацьку" добу української історії (кінець XVIII—XIX ст.) О. Бачинської, "Січові Стрільці. Створення, військово-політична діяльність та збройна боротьба Січових Стрільців у 1917—1919 рр." І. Хоми, "Доля української літератури — доля України" В. Дончика, "Є поети для епох" І. Дзюби, "Національний атлас України", мистецькі альбоми "Україно, ти для мене диво!", "Мальовнича Україна", "Палітра Століть. Вибрані твори живопису з музеїв України", "Парки Києва" тощо. Також на виставці відбулася презентація "Пересопницького Євангелія" — Першої книги України. Крім того, що Пересопницьке Євангеліє — яскравий пам'ятник староукраїнської мови та справжній шедевр європейського книжкового мистецтва середини XVI століття, сьогодні ця національна святиня стала символом нашої державної суверенності: на Пересопницькому Євангелії й Конституції присягають на вірність народові України Президенти Української Держави під час інавгурації".

Під час презентації цього унікального факсимільного видання на VII Київській міжнародній книжковій виставці-ярмарку директор видавничого дому "АДЕФ-Україна" Ігор Шпак зазначив: "450 років — поважний вік для будь-якого творіння рук людських. Наше завдання сьогодні — дати книзі друге життя, донести її зміст сучасною українською мовою до тих, хто небайдужий до історії, культури та віри своєї країни".

Втіленням мети творців Пересопницького Євангелія, а саме переклад Священного Писання мовою, зрозумілою простому народові, і стала книга "Пересопницьке Євангеліє. Витоки та сьогодення", в якій до читача доносяться оригінальні тексти сучасною літературною мовою. На лівій сторінці

кожного розвороту книги вміщено зменшену копію оригіналу рукопису, а на правій — повний транслітерований текст оригіналу та його відтворення сучасною українською мовою.

Ще одним започаткуванням видавничого дому "АДЕФ-Україна" став проект "Рукопис XXI сторіччя". За словами директора видавництва Ігоря Шпака, завдяки його реалізації кожен українець матиме можливість написати рядок з Пересопницького Євангелія своєю рукою! Особливе місце на презентаційному стенді було відведено переможцю Національного конкурсу "Краща книга України 2011" — виданню "Пересопницьке Євангеліє. Витоки і сьогодення".

Відбулася й презентація видання до 20-річчя Незалежності України "Пакти і Конституції" Української козацької держави (до 300-річчя укладення), організована державним підприємством "Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Світ".

Ще одним подарунком читачам до 20 річниці Незалежності нашої держави стала презентація подарункової книги "Україна. Наша епоха: 1991—2011 роки", що її організувало видавництво "Країна мрій", в якій взяла участь автор ідеї, упорядник книги А. Кокотюха та учасники проекту — перший Президент України Л. Кравчук і журналіст Ю. Макаров. У книзі розповідається про 434 ключові події, факти та людей з історії незалежної України. Видання налічує 332 сторінки та має 1500 ілюстрацій. Коментували події Л. Кравчук, Ю. Макаров, письменники А. Курков та М. Матіос, продюсер О. Ткаченко.

Л. Кравчук зазначив, що книга цікава, а її вихід є значовою подією. На думку екс-президента України, вона буде особливо корисною молоді — і тій, що застала Радянській Союз, і тій, що народилася вже в незалежній Україні.

В останній день роботи VII Київської міжнародної книжкової виставки відбулося урочисте відзначення переможців національного конкурсу "Краща книга України", заснованого Держкомтелерадіо України.

Гран-прі конкурсу отримав Видавничий дім "АДЕФ-Україна" за книгу "Пересопницьке Євангеліє. Витоки і сьогодення". Дипломи лауреатів 2011 року та пам'ятні статуетки "Кришталева книга" отримали видавничі проекти:

— у номінації "Моя країна": I місце — "Львів Левинського: місто і будівничий" фотоальбом Ігоря Жука (видавництво "Грані-Т"), II місце — "Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі" Миколи Котляра (видавництво "Наш час"), III місце — фотоальбом Миколи Белотелова "Кіммерійські пейзажі" (видавництво "АДЕФ-Україна") та "Єврика на все життя" Лідії Корсун (видавництво "Молодь");

— у номінації "Життя славетних": I місце — "Спогади про Тараса Шевченка" авторського колективу у складі Василя Бородіна, Миколи Павлука і Олександра Бороня (видавництво "Дніпро"), II місце — "Літературний простір "Щоденників Олеса Гончара" Миколи Степаненка (видавництво "АСМІ"); III місце журі вирішило нікому не присуджувати.

— у номінації "Світ дитинства": I місце — "Пригоди на острові Клаварен" Ірен Роздобудько (видавництво "Грані-Т"), II місце — "Мишкові миші" Галини Вдовиченко (видавництво "Грані-Т" і "АДЕФ-Україна"), III місце — "Абетка з історії України" Ярослава Паладія (видавництво "Букрек") та "У Янгола під крилом" Надії Гуменюк (Волинська обласна друкарня);

— у номінації "АРТ-книжка": I місце — "Записки сумасшедшего" Миколи Гоголя (видавництво "Грані-Т"), II місце — альбом "Художники Крима" (видавництво "Жеррибор"), III місце — "Гуцульські вишиванки" Мирослави Шандро (видавництво "Букрек");

— у номінації "З глибини знань": I місце — "Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студен-

там" Миколи Жулинського (видавництво "Либідь"), II місце — "Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (XX століття)" за редакцією Ольги Сухомлинської і Віталія Курила (видавництво ДЗ "ЛНУ ім. Т. Шевченка"), III місце — "Джерела з історії Полтавського полку (середина XVII—XVIII ст.)" (видавництво "АСМІ");

— у номінації "Поезія": I місце — "Річка Геракліта" Ліни Костенко (видавництво "Либідь"), II місце — серія книг для дітей сучасних українських поетів (видавництво "Грані-Т"); III місце — "Крізь дим осених згорань" Тамари Севернюк (видавництво "Букрек");

— у номінації "Проза": I місце — "Криниця для спраглих" Івана Драча (видавництво "Мистецтво"), II місце — "Вожаті" Євгена Білоусова (видавництво "Таврида"), III місце — "Крымские истории" Леоніда Пілунського (видавництво КРП "РІЦ "Крим");

— у номінації "Мистецтво друку": I місце — видання видавництва "АДЕФ-Україна" спільно з видавництвом "Видавець Корбуш" поеми Івана Котляревського "Енеїда", II місце — альбом видавництва "Мистецтво" "Народне зодчество", III місце — спільне видання видавництв "АДЕФ-Україна" і "Грані-Т" твору "Мишкові миші" Галини Вдовиченко;

— у номінації "Кращий видавничий проект": I місце — серія книжок для дітей шрифтом Брайля видавництва "Грані-Т"; II місце — видання "Букреку" "З української старовини" (упорядник Петро Житар), III місце — робота видавництва "Карпати" ("Вибрані твори" Василя Стефаника угорською та українською мовами), упорядник Ласло Балла.

На Київській міжнародній книжковій виставці-ярмарку було презентовано всеукраїнський конкурс романів, кіно-

сценаріїв, п'єс та пісенної лірики про кохання "Коронація слова". Цей проект з'явився у 1999 році з ініціативи бізнесмена Ю. Логуша з метою підтримати новітню українську культуру, знайти нові імена та видати найкращі твори, і як наслідок — наповнити український книжковий ринок яскравою конкурентоспроможною літературою, а кіно й театр — якісними українськими фільмами й п'єсами. "Конкурс "Коронація слова" відкриває нові імена, — зазначив директор Департаменту видавничої справи та преси Держкомтелерадіо О. Кононенко. — А потім твори цих авторів стають переможцями національного конкурсу "Краща книга України", міжнародного конкурсу "Мистецтво книги", який щороку проводиться у Москві. Дуже добре, що нарешті два проекти — Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок та "Коронація слова" — перетнулися. Сподіваюсь, що на нас чекає плідна і багаторічна співпраця".

Отже, VII Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок стала яскравою подією в культурному житті країни, а результати її проведення, беззаперечно, свідчать, що нам є чим пишатися, бо книговидавництво в Україні, як і поява у сучасній літературі нових імен і творів, що стануть класикою у майбутньому, має великі перспективи, розвивається і несе читачам багато нового, цікавого, творчого.

*Ганна Массовер,
науковий співробітник відділу наукового редагування
бібліографічної інформації Книжкової палати України.*

Надійшла в редакцію 22 серпня 2011 року.